SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 9. julija 2009 *

V zadevi C-319/07 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, vložene 9. julija 2007,

3F, prej Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), s sedežem v Københavnu (Danska), ki ga zastopata A. Bentley, QC, in A. Worsøe, odvetnik,

pritožnik,

druge stranke v postopku:

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata N. Khan in H. van Vliet, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka na prvi stopnji,

* Jezik postopka: angleščina.

Kraljevina Danska,

Kraljevina Norveška,

intervenientki na prvi stopnji,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, A. Ó Caoimh (poročevalec), J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus in A. Arabadjiev, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 9. julija 2008,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 5. marca 2009

izreka naslednjo

Sodbo

1 S svojo pritožbo 3F (v nadaljevanju: pritožnik), prej Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), Sodišču predlaga, naj razveljavi sklep Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 23. aprila 2007 v zadevi SID proti Komisiji (T-30/03, v nadaljevanju: izpodbijani sklep), s katerim je slednje zavrglo njegovo ničnostno tožbo zoper Odločbo Komisije C(2002)4370 konč. z dne 13. novembra 2002 o nenasprotovanju danskim davčnim ukrepom, ki se uporabljajo za mornarje, zaposlene na krovu ladij, ki so vpisane v danski mednarodni register (v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

Pravni okvir

2 Člen 4(3) in (4) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88] Pogodbe ES (UL L 83, str. 1) določa:

„3. Če Komisija po predhodni preučitvi ugotovi, da ni dvomov o združljivosti prijavljenega ukrepa s skupnim trgom, kolikor sodi na področje uporabe člena [87](1) Pogodbe [ES], potem odloči, da je ukrep združljiv s skupnim trgom (v nadaljnjem besedilu: odločba o nenasprotovanju). V odločbi se navede, katera izjema na podlagi Pogodbe je bila uporabljena.

4. Če Komisija po predhodni preučitvi ugotovi, da obstajajo dvomi o združljivosti prijavljenega ukrepa s skupnim trgom, potem se odloči za začetek postopka na podlagi člena [88](2) Pogodbe (v nadaljnjem besedilu: odločba o začetku formalnega postopka preiskave).“

3 Namen Smernic Skupnosti o državni pomoči za pomorski promet (UL 1997, C 205, str. 5, v nadaljevanju: smernice Skupnosti) je v skladu s točko 2.2, naslovljeno „Splošni cilji novih smernic s področja državnih pomoči“, izboljšati preglednost in opredeliti katere programe državnih pomoči je mogoče uvesti v podporo pomorskim interesom Skupnosti. V tej točki je določeno:

„[…] Pričakovani so naslednji rezultati:

– ohranitev delovnih mest v Skupnosti […],

– ohranitev pomorskega know-how-a Skupnosti in razvijanje sposobnosti pomorščakov,

– izboljšanje varnosti.

[…]“

4 Točka 3.2 smernic Skupnosti, naslovljena „Stroški, povezani z delom“, se glasi:

„[…]

Ukrepi podpore v pomorskem sektorju naj bodo predvsem namenjeni zmanjševanju davčnih in drugih stroškov ter bremen, ki jih imajo lastniki ladij Skupnosti in pomorščaki Skupnosti (na primer tisti, ki so zavezani za plačilo davščin in/ali prispevkov socialne varnosti v državi članici) na ravni, v skladu s svetovnimi pravili. Namenjeni naj bodo neposredni spodbudi razvoja sektorja in zaposlovanja, namesto zagotavljanju splošne finančne pomoči.

V skladu s ciljem je treba ladijskemu prometu Skupnosti glede stroškov zaposlovanja dovoliti:

– […]

– znižane davčne stopnje davka od dohodka za pomorščake Skupnosti na ladjah, ki so registrirane v državi članici.

[…]“

Dejansko stanje spora

5 Kraljevina Danska je 1. julija 1988 sprejela zakon št. 408, ki je začel veljati 23. avgusta 1988, s katerim je bil uveden danski mednarodni ladijski register (v nadaljevanju: register DIS). Ta register je bil dodan navadnemu ladijskemu registru (v nadaljevanju: register DAS). Register DIS je namenjen preprečevanju nezakonitega opuščanja uporabe zastav Skupnosti v zameno za zastave iz ugodnosti. Glavna prednost registra DIS je dejstvo, da imajo lastniki ladij, ki so vpisane v ta register, pravico na njih zaposliti pomorščake iz tretjih držav, tako da jim nakažejo plačilo v skladu z njihovim nacionalnim pravom.

6 Kraljevina Danska je istega dne sprejela zakone št. 361, 362, 363 in 364, ki so začeli veljati 1. januarja 1989 in ki so uvedli več davčnih ukrepov v zvezi s pomorščaki, zaposlenimi na krovu ladij, ki so vpisane v register DIS (v nadaljevanju: zadevni davčni ukrepi). Ti pomorščaki so bili zlasti oproščeni plačila davka od dohodka, medtem ko so bili pomorščaki, zaposleni na ladjah iz registra DAS, zavezani k plačilu tega davka.

7 Pritožnik je 28. avgusta 1998 zoper Kraljevino Dansko pri Komisiji vložil pritožbo zoper zadevne davčne ukrepe z navedbami, da so v nasprotju s smernicami Skupnosti in zato s členom 87 ES.

8 Pritožnik je v pritožbi navedel, da so bili zadevni davčni ukrepi državne pomoči, ki niso v skladu s smernicami Skupnosti, ker so bile, po eni strani, davčne oprostitve odobrene vsem pomorščakom in ker, po drugi strani, ti ukrepi niso bili priglašeni Komisiji.

9 Komisija je 13. novembra 2002 sprejela izpodbijano odločbo, s katero je odločila, da ne bo nasprotovala „davčnim ukrepom, uvedenim po 1. januarju 1989 za pomorščake, zaposlene na krovu ladij, registriranih na Danskem v registru DAS in registru DIS, ob upoštevanju, da so, čeprav pomenijo državno pomoč, v skladu s členom 87(3)(c) ES še vedno združljivi s skupnim trgom“ (točka 46, druga alinea, te odločbe).

Postopek pred Sodiščem prve stopnje

10 Pritožnik je v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 30. januarja 2003 vložil tožbo za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe in za naložitev plačila stroškov postopka Komisiji.

11 Komisija je z ločenim aktom, vloženim v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 17. marca 2003, vložila ugovor nedopustnosti na podlagi člena 114(1) Poslovnika sodišča prve stopnje, s katerim je slednjemu predlagala, naj tožbo zavrže kot očitno nedopustno, pritožniku pa naj naloži plačilo stroškov.

12 Pritožnik je v pisnih stališčih glede ugovora nedopustnosti, vloženih 16. maja 2003, predlagal njegovo zavrnitev in naložitev plačila stroškov, povezanih s tem ugovorom, Komisiji.

13 Predsednik drugega razširjenega senata Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 18. junija 2003, potem ko so stranke podale stališča, dopustil intervencijo Kraljevine Danske in Kraljevine Norveške v podporo Komisiji. Intervenientki sta se odrekli predložitvi vloge, omejene na dopustnost tožbe.

Izpodbijani sklep

14 Pritožnik je v podporo svoji ničnostni tožbi zoper izpodbijano odločbo navedel tri razloge, prvič, kršitev člena 88(2) ES in načela dobrega upravljanja, ker Komisija ni začela v tej določbi določenega postopka preiskave, drugič, kršitev člena 87(3) ES, razlaganega ob upoštevanju smernic Skupnosti, ter načela varstva zaupanja v pravo in, tretjič, očitno napako pri presoji.

15 Sodišče prve stopnje je v točki 24 izpodbijanega sklepa navedlo, da kadar Komisija, ne da bi sprožila formalni postopek preiskave iz člena 88(2) ES, z odločbo, sprejeto na podlagi odstavka 3 tega člena, ugotovi, da je pomoč združljiva s skupnim trgom, sodišče Skupnosti razglasi za dopustno tožbo za razglasitev ničnosti take odločbe, ki jo vloži zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES, kadar želi z vložitvijo te tožbe zaščititi postopkovne pravice, ki jih črpa iz te določbe.

16 V točki 25 izpodbijanega sklepa je Sodišče prve stopnje navedlo, da zadevne stranke v smislu člena 88(2) ES, ki lahko vložijo ničnostno tožbo v skladu s členom 230, četrti odstavek, ES, so osebe, podjetja ali združenja, katerih interesi so lahko prizadeti z dodelitvijo pomoči, to pomeni zlasti konkurenčna podjetja upravičencev do te pomoči in strokovna združenja (sodbi z dne 14. novembra 1984 v zadevi Intermills proti Komisiji, 323/82, Recueil, str. 3809, točka 16, in z dne 13. decembra 2005 v zadevi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, C-78/03 P, ZOdl., str. I-10737, točka 36).

17 V točki 26 izpodbijanega sklepa je Sodišče prve stopnje navedlo, da – nasprotno – če tožeča stranka dvomi o utemeljenosti odločbe o presoji pomoči, mora zato izkazati, da ima poseben položaj v smislu sodbe z dne 15. julija 1963 v zadevi Plaumann proti Komisiji (25/62, Recueil, str. 197). To velja zlasti takrat, kadar bi pomoč, ki je predmet zadevne odločbe, pomembno vplivala na položaj tožeče stranke na trgu.

18 Sodišče prve stopnje je v točki 28 izpodbijanega sklepa navedlo:

„Kadar tožeča stranka s svojim tožbenim razlogom uveljavlja, tako kot v tem primeru, zaščito postopkovnih pravic na podlagi člena 88(2) ES, sodišče Skupnosti – zato da bi bila za nično razglašena odločba o nenasprotovanju – razglasi njeno tožbo za dopustno, če je ta tožeča stranka zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES (zgoraj navedena sodba Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, točki 35 in 36)."

19 Sodišče prve stopnje je v točkah od 30 do 33 izpodbijanega sklepa navedlo:

„30 […] razsojeno je bilo, da je ničnostna tožba, vložena na podlagi člena 230 ES zoper odločbo o državnih pomočeh, sprejeto, ne da bi se začel formalni postopek preiskave, nedopustna, če dodelitev pomoči ne vpliva na konkurenčni položaj tožeče stranke na trgu (sodba Sodišča prve stopnje z dne 16. septembra 1998 v zadevi Waterleiding Maatschappij proti Komisiji, T-188/95, Recueil, str. II-3713, točka 62, in glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 21. marca 2001 v zadevi Hamburger Hafen- und Lagerhaus in drugi proti Komisiji, T-69/96, Recueil, str. II-1037, točka 41). Prav tako je bilo razsojeno, da tožeča stranka, ki ni podjetje, na katerega konkurenčni položaj na trgu bi vplivali ukrepi, opredeljeni kot državne pomoči, ne izkazuje osebnega interesa, da bi se v okviru tožbe zoper neuvedbo postopka s strani Komisije, določenega v členu 88(2) ES, sklicevala na domnevne protikonkurenčne učinke teh ukrepov (glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 18. decembra 1997 v zadevi ATM proti Komisiji, T-178/94, Recueil, str. II-2529, točka 63, in sklep Sodišča prve stopnje z dne 25. junija 2003 v zadevi Pérez Escolar proti Komisiji, T-41/01, Recueil, str. II-2157, točka 46).

31 Niti tožeča stranka, niti sindikat pomorščakov, niti njegovi člani niso v konkurenčnem položaju z upravičenci do zadevne državne pomoči; kot taki so namreč v izpodbijani odločbi opredeljeni lastniki ladij, ki so vpisane v register DIS.

32 Prav tako tožeča stranka ne more zatrjevati, da je zadevna pomoč vplivala na njen konkurenčni položaj. Prvič, ugotovljeno je bilo, da združenje delavcev družbe, ki je imela domnevno korist od državne pomoči, nikakor ni konkurenčno tej družbi ([zgoraj navedena] sodba ATM proti Komisiji, točka 63). Drugič, glede sklicevanja tožeče stranke na svoj konkurenčni položaj pri pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb v zadevnem sektorju v razmerju do drugih delavskih sindikatov pomorščakov zadošča navedba, da sporazumi, sklenjeni v okviru kolektivnih pogajanj, ne spadajo na področje konkurenčnega prava [glej v zvezi z neuporabo člena 3(g) ES in člena 81 ES za kolektivne pogodbe sodbo Sodišča z dne 21. septembra 1999 v zadevi Albany, C-67/96, Recueil, str. I-5751, točke od 52 do 60].

33 Glede članov tožeče stranke v spisu prav tako ni ničesar, kar bi kazalo na to, da se področje uporabe pojma delavca v smislu člena 39 ES ne bi nanašalo na pomorščake, namreč na osebe, ki določeno obdobje v korist tretjih in pod njihovim nadzorom izpolnjujejo določene storitve, v zameno za katere dobijo nadomestilo. Zato kot sami delavci niso podjetje (sodba Sodišča z dne 16. septembra 1999 v zadevi Becu in drugi, C-22/98, Recueil, str. I-5665, točka 26).“

20 Poleg tega je Sodišče prve stopnje v točki 35 izpodbijanega sklepa navedlo, da ni bilo izključeno, da lahko organizacije, ki zastopajo delavce podjetja, ki je upravičeno do državne pomoči, predložijo Komisiji – kot zadevne stranke v smislu člena 88(2) ES – svoja stališča do socialne ureditve, ki jih lahko slednja, če je treba, upošteva ob sklicevanju, v tej zvezi, na sklep Sodišča prve stopnje z dne 18. februarja 1998 v zadevi Comité d’entreprise de la Société française de production in drugi proti Komisiji (T-189/97, Recueil, str. II-335, točka 41). Vendar je v točki 36 tega sklepa ugotovilo, da so v obravnavani zadevi socialni vidiki, ki izhajajo iz registra DIS, predvsem posledica vzpostavitve registra z zakonom št. 408 in ne spremljajočih davčnih ukrepov in da je Komisija zavzela stališče, da vzpostavitev tega registra ne pomeni državne pomoči, s tem da je omejila preverjanje združljivosti obravnavanih nacionalnih ukrepov s skupnim trgom zgolj na zadevne davčne ukrepe. Sodišče prve stopnje je prav tako v točki 36 navedlo, da so socialni vidiki registra DIS le v posredni zvezi s predmetom izpodbijane odločbe in zato se pritožnik ne more sklicevati na te socialne vidike, da bi dokazal, da ga posamično zadevajo.

21 Sodišče prve stopnje je v točki 37 izpodbijanega sklepa ravno tako navedlo, da se lahko šteje, da gre za položaj posamične prizadetosti le zato, ker je bila obravnavana pomoč, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, prenesena upravičencem z znižanjem plačnih zahtev pomorščakov, ki uživajo z davčnimi ukrepi vzpostavljeno oprostitev plačila zadevnega davka od dohodka. Po mnenju Sodišča prve stopnje izpodbijana odločba temelji na ugodnostih, ki jih prejmejo upravičenci do pomoči, in ne na načinu prenosa pomoči.

22 Nazadnje je Sodišče prve stopnje presodilo, da pritožnik ni dokazal, da bi lahko obravnavana pomoč, ki izhaja iz davčnih ukrepov, neposredno vplivala na njegove pogajalske interese. Ob sklicevanju na sodbe z dne 2. februarja 1988 v združenih zadevah Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji (67/85, 68/85 in 70/85, Recueil, str. 219) in z dne 24. marca 1993 v zadevi CIRFS in drugi proti Komisiji (C-313/90, Recueil, str. I-1125) je v točkah 39 in 40 menilo, da zgolj dejstvo, da je pritožnik pri Komisiji vložil pritožbo zoper zadevno pomoč, ne pomeni, da je posamično določen. Čeprav je bil slednji eden od pogajalcev pri kolektivnih pogodbah za pomorščake na krovu ladij, ki so vpisane v enega od danskih registrov, in je kot tak sodeloval v mehanizmu za prenos pomoči na lastnike ladij, je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da pritožnik ni dokazal, da se je pogajal s Komisijo pri oblikovanju smernic Skupnosti, na katere se sklicuje v tem postopku, oziroma s Komisijo ali dansko vlado pri sprejetju davčnih ukrepov.

23 Sodišče prve stopnje je v točkah 41 in 42 izpodbijanega sklepa sklenilo, da se izpodbijana odločba ne nanaša neposredno niti na pritožnika niti na njegove člane, zato pa je bila tožba, ki jo je vložil slednji, nedopustna, ker ni imel procesnega upravičenja v smislu člena 230 ES.

Pritožba

24 Pritožnik Sodišču v pritožbi predlaga, naj:

– v celoti razveljavi izpodbijani sklep;

– tožbo, vloženo pri Sodišču prve stopnje, razglasi za dopustno in

– Komisiji naloži plačilo stroškov pritožbe.

25 Komisija predlaga zavrnitev pritožbe in naložitev plačila stroškov pritožniku.

26 Pritožnik v podporo svoji pritožbi navaja štiri pritožbene razloge. Prvi se nanaša na okoliščino, da naj bi Sodišče prve stopnje preveč široko uporabilo zgoraj navedeno sodbo v zadevi Albany za ugotovitev, da zadevna pomoč, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, ni vplivala na konkurenčni položaj tožeče stranke. Drugi pritožbeni razlog se nanaša na to, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, s tem ko je ugotovilo, da se pritožnik ne more sklicevati na socialne vidike na podlagi smernic Skupnosti v dokaz, da se izpodbijana odločba nanaša nanj posamično. Tretji pritožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo sodne prakse iz zgoraj navedenih sodb v zadevi Plaumann proti Komisiji in Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, v kolikor je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da ni mogoče šteti, da gre za položaj posamične prizadetosti le zato, ker je bila obravnavana pomoč, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, prenesena upravičencem z znižanjem plačnih zahtev pomorščakov, ki uživajo z davčnimi ukrepi vzpostavljeno oprostitev plačila zadevnega davka od dohodka. S svojim četrtim pritožbenim razlogom pritožnik poudarja, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo sodno prakso iz zgoraj navedenih sodb Kwekerij van der Kooy in

drugi proti Komisiji ter CIRFS in drugi proti Komisiji, ko je ugotovilo, da zadevni davčni ukrepi niso neposredno vplivali na interese pritožnika.

Uvodne ugotovitve

27 Pred preučitvijo pritožbenih razlogov je treba opozoriti na upoštevna pravila glede aktivne legitimacije zoper odločbo Komisije o državnih pomočeh osebe, ki ni država članica, naslovnica te odločbe.

28 V skladu s členom 230, četrti odstavek, ES fizična ali pravna oseba lahko vloži tožbo zoper odločbo, naslovljeno na drugo osebo, ki ni tista, na katero je slednja odločba, če jo neposredno in posamično zadeva.

29 V skladu z ustaljeno sodno prakso lahko drugi subjekti, ki niso naslovniki odločbe, trdijo, da jih ta odločba posamično zadeva le takrat, kadar vpliva nanje zaradi nekaterih njihovih značilnosti ali zaradi dejanskega položaja, zaradi katerega se razlikujejo od vseh drugih oseb, in jih torej individualizira podobno kot naslovnika te odločbe (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Plaumann proti Komisiji, str. 223; sodbi z dne 19. maja 1993 v zadevi Cook proti Komisiji, C-198/91, Recueil, str. I-2487, točka 20, in z dne 15. junija 1993 v zadevi Matra proti Komisiji, C-225/91, Recueil, str. I-3203, točka 14; zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, točka 33, ter sodbo z dne 22. decembra 2008 v zadevi British Aggregates proti Komisiji, C-487/06 P, ZOdl., str. I-10505, točka 26).

30 Ker se tožba, vložena pri Sodišču prve stopnje, nanaša na odločbo Komisije o državnih pomočeh, je treba poudariti, da je treba v postopku nadzora nad državnimi pomočmi iz člena 88 ES razlikovati med, prvič, fazo predhodne preučitve pomoči iz odstavka 3 tega

člena, katere edini cilj je omogočiti Komisiji, da si oblikuje prvo mnenje o delni ali popolni združljivosti zadevne pomoči, in, drugič, fazo preiskave iz odstavka 2 istega člena. Pogodba le v tej preiskavi, ki Komisiji omogoči, da se v celoti seznani z vsemi podatki zadeve, določa obveznost Komisije, da pozove zadevne stranke k predložitvi pripomb (glej zgoraj navedeni sodbi Cook proti Komisiji, točka 22, in Matra proti Komisiji, točka 16; sodbo z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 38; ter zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, točka 34, in British Aggregates proti Komisiji, točka 27).

31 Iz tega izhaja, da kadar Komisija, ne da bi sprožila formalni postopek preiskave iz člena 88(2) ES, z odločbo, sprejeto na podlagi odstavka 3 tega člena, ugotovi, da je pomoč združljiva s skupnim trgom, lahko osebe, ki so upravičene do teh postopkovnih jamstev, spoštovanje teh jamstev uveljavljajo le, kadar imajo možnost, da to odločbo izpodbijajo pred sodiščem Skupnosti. Iz teh razlogov to sodišče razglasi za dopustno tožbo za razglasitev ničnosti take odločbe, ki jo vloži zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES, kadar želi z vložitvijo te tožbe zaščititi postopkovne pravice, ki izhajajo iz te določbe (zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, točka 35 in navedena sodna praksa, in British Aggregates proti Komisiji, točka 28).

32 Sodišče je že imelo priložnost pojasniti, da so takšne zadevne stranke osebe, podjetja ali združenja, na katerih interese bi lahko vplivala dodelitev pomoči, torej zlasti konkurenčna podjetja upravičencev do te pomoči in poklicna združenja (zgoraj navedene sodbe Komisija proti Sytraval in Brink's France, točka 41, Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, točka 36, in British Aggregates proti Komisiji, točka 29).

33 V tej zvezi ni izključeno, da se sindikat delavcev šteje za „zadevno stranko" v smislu člena 88(2) ES, če dokaže, da dodelitev pomoči morebiti vpliva na njegov interes ali na

interes njegovih podružnic. Zato je pomembno, da sindikat pravno zadostno dokaže, da ima lahko pomoč konkretno posledico za položaj pomorščakov, ki jih sindikat predstavlja.

34 Sodišče je prav tako navedlo, da če tožeča stranka, nasprotno, izpodbija utemeljenost odločbe o presoji pomoči, samo dejstvo, da bi jo bilo mogoče šteti za „zadevno stranko“ v smislu člena 88(2) ES, ne more zadoščati za to, da se tožba razglasi za dopustno. Zato mora dokazati, da ima poseben status v smislu zgoraj navedene sodbe Plaumann proti Komisiji. To velja zlasti takrat, kadar bi pomoč, ki jo obravnava zadevna odločba, znatno vplivala na položaj tožeče stranke na trgu (sodba z dne 28. januarja 1986 v zadevi Cofaz in drugi proti Komisiji, 169/84, Recueil, str. 391, točke od 22 do 25; zgoraj navedena sodba Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, točka 37; sodba z dne 11. septembra 2008 v združenih zadevah Nemčija in drugi proti Kronofrance, C-75/05 P in C-80/05 P, ZOdl., str. I-6619, točka 40, in zgoraj navedena sodba British Aggregates proti Komisiji, točka 35).

35 Gotovo je, tako kot izhaja tudi iz člena 4(3) Uredbe št. 659/1999, da Komisija sprejme odločbo o nenasprotovanju, ko ugotovi, da ni dvomov o združljivosti prijavljenega ukrepa s skupnim trgom. Kadar tožeča stranka zahteva razglasitev ničnosti take odločbe, v bistvu naslovi okoliščino, da je bila odločba v zvezi z državnimi pomočmi sprejeta, ne da bi Komisija začela formalni postopek preiskave, s tem da je tako kršila njene postopkovne pravice. Tožeča stranka, da bi bila njena tožba uspešna, lahko poskusi dokazati, da bi morala združljivost zadevnega ukrepa povzročiti dvome. Vendar pa uporaba teh argumentov ne more imeti za posledico niti spremembe predmeta tožbe niti spremembe pogojev dopustnosti.

36 V tem primeru je treba ugotoviti, tako kot jasno izhaja iz izpodbijanega sklepa in spisa iz postopka na prvi stopnji, da se je prvi razlog pritožnika nanašal na zaščito postopkovnih pravic na podlagi člena 88(2) ES, s tem da je v okoliščinah tega primera pod vprašaj postavil okoliščino, da ni bil začet formalni postopek preiskave, ki je določen v tej določbi, kar je Sodišče prve stopnje izrecno priznalo v točki 28 tega sklepa.

37 Prav tako izhaja iz točke 8 izpodbijanega sklepa, da je predsednik drugega razširjenega senata Sodišča prve stopnje, potem ko so stranke podale stališča, s sklepom z dne 16. februarja 2005 prekinil postopek pred Sodiščem prve stopnje v pričakovanju odločbe Sodišča v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, z ugotovitvijo, da je bila ta tožba uperjena zoper odločbo Komisije, ki je bila sprejeta, ne da bi bil začet formalni postopek preiskave na podlagi člena 88(2) ES.

38 Poleg tega je Sodišče prve stopnje zaradi zgoraj navedene sodbe Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum z dopisom z dne 24. januarja 2006 stranke pozvalo, naj podajo svoja stališča do te sodbe in zlasti do uporabe zgoraj navedene sodbe Cook proti Komisiji v primeru tožbe pritožnika, na katero se je sklicevalo Sodišče v točkah 35 in 36 iste sodbe, glede dopustnosti tožbe in položaja pritožnika kot zainteresirane stranke v smislu točke 36 tega sklepa.

39 Glede prvega tožbenega razloga, ki ga je pritožnik navedel v postopku pred Sodiščem prve stopnje in se nanaša na okoliščino, da ni bil začet formalni postopek preiskave, iz tega izhaja, da je Sodišče prve stopnje poskušalo ugotoviti, kot izrecno izhaja tudi iz točke 28 izpodbijanega sklepa, ali je bilo mogoče pritožnika šteti za zadevno stranko v smislu člena 88(2) ES.

40 Z vidika teh preudarkov je treba preučiti štiri pritožbene razloge, ki jih je pritožnik navedel v podporo svoji pritožbi.

Prvi pritožbeni razlog

Trditve strank

41 Pritožnik meni, da je Sodišče prve stopnje ob sklicevanju na zgoraj navedeno sodbo Albany slednjo preširoko razlagalo, ko je sklepalo, da se pritožnik ne more sklicevati na svoj konkurenčni položaj pri pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb v zadevnem sektorju v razmerju do drugih delavskih sindikatov pomorščakov. Sodišče v tej zvezi ni navedlo ničesar, kar se nanaša na člen 85 Pogodbe ES (postal člen 81 ES), kot se uporablja za javna podjetja na podlagi člena 90 Pogodbe ES (postal člen 86 ES), kar zadeva katero koli povezavo, ki bi lahko obstajala med kolektivnimi pogodbami na podlagi pravil s področja državnih pomoči iz členov 92 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 87 ES) in 93 Pogodbe ES (postal člen 88 ES).

42 Komisija meni, da je treba prvi pritožbeni razlog zavrniti kot neupošteven ali, podredno, kot neutemeljen. Trdi, da je navedena sodna praksa Sodišča prve stopnje v prvem delu točke 32 izpodbijanega sklepa, namreč sodba v zadevi ATM proti Komisiji, zadostovala za utemeljitev predlogov glede nedopustnosti tega dela pritožbe pritožnika v zvezi z njegovim konkurenčnim položajem. V teh okoliščinah poudarja, da je trditev slednjega glede nepomembnosti zgoraj navedene sodbe Albany neupoštevna in da Sodišču ni treba po temelju preučiti tega pritožbenega razloga.

43 Komisija v vsakem primeru glede drugega dela točke 32 izpodbijanega sklepa navaja, da zgoraj navedena sodba Albany in vse sodbe, ki so jo potrdile, kažejo na to, da se pogajanja za sklenitev kolektivnih pogodb ne nanašajo na konkurenčna pravila, določena v Pogodbi, vključno s pravili s področja državnih pomoči. Kolektivne pogodbe o zaposlitvi niso „proizvodi“ v smislu člena 81 ES in niso „proizvodnja“ v smislu člena 87 ES. Sindikati, ki se pogajajo glede pogodb, prav tako niso „podjetja“, dejavna v proizvodnji „proizvodov“ v smislu teh določb.

Presoja Sodišča

44 Da bi se ugotovilo, ali je pritožnik zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES, in da bi bilo torej njegovo pritožbo treba razglasiti za dopustno, je Sodišče prve stopnje, prvič, preučilo vprašanje, ali dodeljena pomoč vpliva na konkurenčni položaj pritožnika na trgu.

45 Trditvi Komisije, da je že zgoraj navedena sodba ATM proti Komisiji zadostovala za zavrnitev trditev pritožnika v zvezi z njegovim konkurenčnim položajem, ni mogoče pritrditi. Prvi del točke 32 izpodbijanega sklepa se nanaša na zatrjevani konkurenčni položaj pritožnika v razmerju do delodajalcev njegovih članov, namreč lastnikov ladij, ki so upravičenci do pomoči, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, in ne na njegov domnevni konkurenčni položaj v razmerju do drugih sindikatov pri pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb, kar je ločena trditev, na katero se nanaša drugi del iste točke 32.

46 Četudi je pritožnik navajal, da je bil v konkurenčnem položaju glede lastnikov ladij – kar je na obravnavi izpodbijal – bi ne glede na zgoraj navedeno sodbo ATM proti Komisiji še vedno lahko poskusil dokazati svojo aktivno legitimacijo, ki izhaja iz tega, da so njegovi interesi morebiti prizadeti zaradi učinka teh ukrepov na njegov konkurenčni položaj do drugih sindikatov, katerih člani so zaposleni na ladjah, vpisanih v register DIS.

47 Glede razlage zgoraj navedene sodbe Albany, ki jo je podalo Sodišče prve stopnje v točki 32 izpodbijanega sklepa, je treba navesti, da je šlo v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, za sporazum, sklenjen v obliki kolektivne pogodbe, s katero je bil vzpostavljen dopolnilni pokojninski sistem, ki ga je upravljal pokojninski sklad tekstilnega industrijskega sektorja, v katerem so članstvo lahko zahtevali javni organi. Albany International BV, podjetje v tekstilnem sektorju, je zavrnilo prispevanje v te sklade za določeno obdobje zato, ker je bilo obvezno članstvo, na podlagi katerega so bili od njega zahtevani ti prispevki, v nasprotju zlasti s členom 85(1) Pogodbe.

48 Preden je Sodišče presodilo, da se v teh okoliščinah člena 85(1) Pogodbe ES ne uporabi, je v točki 54 zgoraj navedene sodbe Albany navedlo, da v skladu s členom 3(1)(g) in (i) Pogodbe ES (ki je postal postal člen 3(1)(g) in (j) ES) dejavnosti Skupnosti ne vključujejo samo „sistema, ki zagotavlja, da na notranjem trgu ni izkrivljanja konkurence“, ampak tudi „politiko na socialnem področju“. Člen 2 Pogodbe ES (ki je po spremembi postal člen 2 ES) določa, da je posebna naloga Skupnosti „v vsej Skupnosti spodbujati skladen, uravnotežen in trajnosten razvoj gospodarskih aktivnosti“ in „visoko stopnjo zaposlenosti in socialne varnosti“.

49 Poleg tega iz člena 136, prvi odstavek, ES izhaja, da si Skupnost in države članice prizadevajo zlasti za spodbujanje zaposlovanja, izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev, tako da se ob ohranjanju izboljšav omogoči njihovo uskladitev, ustrezno socialno zaščito in dialog med socialnimi partnerji. Na podlagi člena 138(1) ES je naloga Komisije spodbujati posvetovanja med socialnimi partnerji na ravni Skupnosti, ki lahko privedejo, če slednji menijo, da je to primerno, do sklenitve sporazumov. Komisija ravno tako sprejme vse koristne ukrepe za to, da jim olajša dialog, tako da strankam uravnoteženo nudi pomoč (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Albany, točke od 55 do 58, v zvezi z določbami Pogodbe EGS in Sporazuma o socialni politiki, sklenjenega med državami članicami Skupnosti razen Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska (UL 1992, C 191, str. 91) pred začetkom veljavnosti Amsterdamske pogodbe).

50 Sodišče je v zgoraj navedeni sodbi Albany presodilo, da so nekateri omejevalni učinki za konkurenco neločljivo povezani s kolektivnimi pogodbami, sklenjenimi med organizacijami, ki predstavljajo delodajalce in delavce. Vendar bi bili po mnenju Sodišča cilji socialne politike, ki jim sledijo te pogodbe, resno ogroženi, če bi za socialne partnerje veljal člen 85(1) Pogodbe ES pri skupnem iskanju ukrepov, namenjenih izboljšanju pogojev za zaposlitev in delo. Sodišče je v teh okoliščinah navedlo, da je treba šteti, da za sporazume, sklenjene v okviru kolektivnih pogajanj med socialnimi partnerji, upoštevaje navedene cilje, zaradi njihove narave in predmeta ta določba ne velja. Sodišče je po drugi strani preučilo, ali sta narava in predmet zadevnega sporazuma v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba Albany, upravičevala dejstvo, da za sporazum ta

določba Pogodbe ne velja, in presodilo, da je bila v tem primeru izključitev sporazuma s področja uporabe člena 85(1) upravičena (glej zgoraj navedeno sodbo Albany, točke od 59 do 64).

51 Iz zgoraj navedene sodbe Albany in tudi iz sodb, ki so jo pozneje potrdile, izhaja, da pristojni organi ali sodišča v vsakem posameznem primeru preučijo, ali narava in predmet zadevnega sporazuma ter cilji socialne politike, ki jih zasleduje, upravičujejo, da je sporazum izvzet s področja uporabe člena 81(1) ES (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 21. septembra 2000 v zadevi van der Woude, C-222/98, Recueil, str. I-7111, točka 23).

52 V tem primeru, kot izhaja tudi iz točke 34 izpodbijanega sklepa, je pritožnik kot predstavniški organ delavcev po naravi ustanovljen za podpiranje kolektivnih interesov njegovih članov. V skladu s stališči, ki jih je predložil Sodišču prve stopnje, povzetimi v točkah 17 in 20 izpodbijanega sklepa, je slednji organizacija, ki se pogaja glede rokov in pogojev, pod katerimi je podjetjem posredovana delovna sila. Po njegovem mnenju bi pomoč, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, vplivala na konkurenčnost njegovih članov v razmerju do pomorščakov pri iskanju zaposlitve pri ladijskih družbah, namreč upravičencih do te pomoči, in zato bi bil prizadet sam položaj pritožnika na trgu zagotavljanja delovne sile tem podjetjem in, posledično, sposobnost pridobivanja članov.

53 Prav tako je treba spomniti, da je pritožnik nasprotoval danskim predpisom, ki se uporabijo za register DIS, zlasti zadevnim davčnim ukrepom, ker, po eni strani, je ta register lastnikom ladij, ki so bile vanj vpisane, omogočal zaposlovanje pomorščakov iz tretjih držav, tako da so jim nakazali plačilo v skladu z njihovim nacionalnim pravom, in, po drugi strani, so ti davčni ukrepi, ki so predmet izpodbijanega sklepa, omogočali, da so bili vsi pomorščaki, zaposleni na krovu ladij, vpisanih v register DIS, oproščeni plačila davka od dohodka, brez razlikovanja med pomorščaki, ki so državljani držav članic, in tistimi iz tretjih držav.

54 Iz tega izhaja, da je drugače kot v zadevi, v kateri je bila sprejeta zgoraj navedena sodba Albany, protisloven ne toliko omejevalni učinek konkurence kolektivnih pogodb, ki so jih sklenili pritožnik in drugi sindikati ter lastniki ladij, upravičenci do pomoči, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, temveč je protislovno vprašanje, ali je bil z dodelitvijo pomoči prizadet konkurenčni položaj pritožnika v razmerju do drugih sindikatov, tako da bi bilo slednjega treba šteti za zadevno stranko v smislu člena 88(2) ES, in bi bila zato v takšnih okoliščinah ničnostna tožba dopustna.

55 Iz okoliščine, da bi bil lahko sporazum zaradi svoje narave, predmeta in ciljev socialne politike, ki jih zasleduje, izvzet s področja uporabe določb člena 81(1) ES, ni mogoče skleniti, da so kolektivna pogajanja ali vanje vključene stranke prav tako v celoti in samodejno izmaknjene pravilom Pogodbe s področja državnih pomoči ali da bi se ničnostna tožba, ki bi jo te stranke lahko morebiti vložile, skoraj samodejno štela za nedopustno zaradi njihove vpletenosti v ta pogajanja.

56 Težko je namreč ugotoviti, na kakšen način bi bili lahko resno ogroženi cilji socialne politike, ki jih zasledujejo kolektivni sporazumi – takšno tveganje predstavlja stopnja izključenosti teh sporazumov s področja uporabe člena 85(1) Pogodbe v zgoraj navedeni sodbi Albany, – zaradi dejstva, da se domneva, da bi bil lahko sindikat, kot je v tem primeru pritožnik, ko se pogaja glede rokov in pogojev za delo svojih članov, v konkurenčnem položaju v razmerju do drugih sindikatov, katerih člani so upravičeni do drugačnih pogojev za plačilo zaradi ustanovitve registra, kot je register DIS.

57 Nasprotno, *a priori* izključitev možnosti – da bi v zadevi, kot je ta v tem sporu, sindikat lahko dokazal, da je zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES, s tem da bi uveljavljal svojo vlogo pri kolektivnih pogajanjih in učinke, ki jih imajo na to vlogo nacionalni davčni ukrepi, ki jih Komisija šteje za pomoči, združljive s skupnim trgom – bi ogrozila tudi cilje socialne politike, ki so Sodišče privedli do tega, da izključi uporabo člena 85(1) Pogodbe v primeru zadevnega kolektivnega sporazuma v zgoraj navedeni sodbi Albany.

58 To ugotovitev podkrepi okoliščina, da zato ker ima Skupnost torej ne le gospodarski, temveč tudi socialni cilj, morajo biti pravice na podlagi določb Pogodbe o državnih pomočeh in konkurenci uravnotežene s cilji socialne politike, med katerimi so, kot med drugim izhaja iz člena 136, prvi odstavek, ES, izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev, tako da se ob ohranjanju izboljšav omogoči njihovo uskladitev, ustrezno socialno zaščito in dialog med socialnimi partnerji (glej v tem smislu v zvezi z določbami Pogodbe o svobodi ustanavljanja sodbo z dne 11. decembra 2007 v zadevi International Transport Workers' Federation in Finnish Seamen's Union, C-438/05, ZOdl., str. I-10779, točka 79).

59 Nesporno je, tako kot izhaja tudi iz točke 33 te sodbe, da mora tožeča stranka pravno zadostno dokazati, da dodelitev pomoči morebiti vpliva na njen interes, kar lahko stori tako, da dokaže, da je v konkurenčnem položaju do drugih sindikatov, ki delujejo na istem trgu. Vendar takšne možnosti ni mogoče *a priori* izključiti s sklicevanjem na sodno prakso, ki izhaja iz zgoraj navedene sodbe Albany ali zelo ozke razlage pojma „trg" v okviru preizkusa statusa zadevne stranke v smislu člena 88(2) ES organizacije, kot je sindikalna organizacija, ki poskuša uveljavljati dopustnost svoje ničnostne tožbe.

60 Ker je Sodišče prve stopnje napačno razlagalo zgoraj navedeno sodbo Albany in posledično ni odgovorilo na trditev pritožnika v zvezi z njegovim konkurenčnim položajem v razmerju do drugih sindikatov pri pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb, ki veljajo za pomorščake, je treba posledično izpodbijani sklep v tej točki razveljaviti.

Drugi pritožbeni razlog

Trditve strank

61 Pritožnik poudarja, da Sodišče prve stopnje glede točk 35 in 36 izpodbijanega sklepa, potem ko je spomnilo na zgoraj navedeni sklep v zadevi Tribunal Comité d'entreprise de la Société française de production in drugi proti Komisiji, ni preizkusilo socialnih vidikov, ki posredno izhajajo iz zakonskih pogojev za odobritev davčnih olajšav pomorščakom Skupnosti, namreč smernic Skupnosti, in sklenilo, da se ne more sklicevati na načelo, ki izhaja iz tega sklepa.

62 Po mnenju pritožnika smernice Skupnosti razlikujejo med „pomorščaki Skupnosti" in drugimi pomorščaki. To razlikovanje pomeni obliko priznanja, da obstaja socialni *quid pro quo*, ki mu je treba zadostiti v zameno za odobritev državne pomoči družbam, ki se ukvarjajo s pomorskim prevozom. Davčno oprostitev, ki velja za plače pomorščakov, bi upravičila nujnost nadomestila stroškov, ki so višji, kot so stroški zaposlitve pomorščakov Skupnosti, v primerjavi z zaposlitvijo pomorščakov iz tretjih držav. Tako bi torej lahko dosegli cilj ohranitve delovnih mest Skupnosti, ki je bil eden od ciljev smernic Skupnosti. Socialni vidiki teh smernic bi se nanašali na pogoje, na podlagi katerih bi bila pomoč lahko dodeljena ali ne. Pritožnik kot predstavnik danskih pomorščakov bi moral imeti možnost podati stališča do socialnih vidikov pomoči, ki izhajajo iz zadevnih davčnih ukrepov, v primeru da bi Komisija začela postopek v skladu s členom 88(2) ES.

63 Komisija meni, da tudi če drugega pritožbenega razloga ni treba zavrniti kot neupoštevnega, tako kot je treba zavrniti prvi pritožbeni razlog, v vsakem primeru ni utemeljen. Sodišče prve stopnje je imelo popolnoma prav, ko je menilo, da so imeli socialni vidiki le posredno zvezo s predmetom izpodbijane odločbe. Komisija po eni strani navaja, kot je Sodišče prve stopnje pravilno navedlo, da register DIS ne daje državne pomoči. Pritožnik, po drugi strani, čigar pritožba je uperjena proti sklepu nedopustnosti, je s tem pritožbenim razlogom poskušal začeti razpravo v okviru

pritožbenega razloga glede trditev o mejah smernic Skupnosti. Njihov cilj bi bil preprosto brez pomena za določitev dopustnosti te tožbe.

Presoja Sodišča

64 Najprej je treba navesti, da Komisija pri presoji združljivosti državne pomoči v sektorju ladijskega prevoza, kot je ta v tem primeru, lahko upošteva socialne vidike smernic Skupnosti v okviru globalne presoje, ki vključuje veliko različnih preudarkov zlasti glede varstva konkurence, pomorske politike Skupnosti ali poleg tega spodbujanja zaposlovanja (glej v tem smislu sodbo z dne 23. maja 2000 v zadevi Comité d'entreprise de la Société française de production in drugi proti Komisiji, C-106/98 P, Recueil, str. I-3659, točka 52).

65 Poleg tega, kot izhaja tudi iz točke 33 te sodbe, ni izključeno, da se sindikat delavcev šteje za „zadevno stranko" v smislu člena 88(2) ES, če dokaže, da dodelitev pomoči morebiti vpliva na njegov interes ali na interes njegovih podružnic.

66 Sodišče prve stopnje je v točki 36 izpodbijanega sklepa presodilo, da so socialni vidiki registra DIS le posredno povezani s predmetom izpodbijane odločbe in ničnostno tožbo, ki jo je pri njem vložil pritožnik. Posledično je sklenilo, da se slednji ne more sklicevati na te socialne vidike za ugotovitev, da ga posamično zadevajo.

67 Ni bilo izpodbijano, da sam register DIS ne predstavlja državne pomoči. Kot izhaja tudi iz sodbe z dne 17. marca 1993 v združenih zadevah Sloman Neptun (C-72/91 in

C-73/91, Recueil, str. I-887) ureditev – kot jo vzpostavlja register DIS, ki omogoča, da za pogodbe o zaposlitvi, sklenjene s pomorščaki, ki so državljani tretjih držav brez stalnega ali začasnega prebivališča v zadevni državi članici, veljajo pogoji za delo in plačilo, ki ne izhajajo iz prava te države članice in so precej manj ugodni kot tisti, ki veljajo za pomorščake, ki so državljani slednje – ne pomeni državne pomoči v smislu člena 87(1) ES.

68 Iz tega razloga ničnostna tožba, ki jo je vložil pritožnik, ni bila uperjena proti registru DIS, temveč proti zadevnim davčnim ukrepom, ki veljajo za pomorščake, zaposlene na krovu ladij, vpisanih v ta register.

69 Sodišče prve stopnje, namesto da bi preučilo, tako kot je to storilo v točki 36 izpodbijanega sklepa, ali so socialni vidiki registra DIS v dovolj neposredni zvezi s predmetom izpodbijane odločbe, bi moralo preučiti socialne vidike, ki izhajajo iz zadevnih davčnih ukrepov, ob upoštevanju smernic Skupnosti – od takrat, ko slednje določajo normativne pogoje za oceno združljivosti danske davčne ureditve, kot je uveljavljal pritožnik – da bi preučilo, ali so trditve, ki jih pritožnik izvaja iz teh smernic, zadostovale za dokaz, da je zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES.

70 Ker ni mogoče izključiti, da organizacije, ki zastopajo delavce podjetij, ki so upravičeni do državne pomoči, predložijo Komisiji – kot zadevne stranke v smislu člena 88(2) ES – svoja stališča do primerne socialne ureditve, ki jih lahko slednja, če je treba, upošteva, dejstvo, da Sodišče prve stopnje dejansko ni odgovorilo na trditev pritožnika glede socialnih vidikov, ki izhajajo iz zadevnih davčnih ukrepov z vidika smernic Skupnosti, mora imeti za posledico razveljavitev izpodbijanega sklepa v tem delu.

Tretji pritožbeni razlog

Trditve strank

71 Pritožnik s tretjim pritožbenim razlogom navaja, da je Sodišče prve stopnje v točki 37 izpodbijanega sklepa napačno uporabilo pravo, s tem da je kot neumesten zavrnil način prenosa pomoči, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, torej okoliščino, da je prenesena lastnikom ladij prek članov pritožnika.

72 V zvezi s tem je treba navesti, da pritožnik navaja, da je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum presodila, da za društvo, ki je ustanovljeno za podpiranje kolektivnih interesov določene skupine subjektov, ni mogoče šteti, da ga posamično zadeva v smislu zgoraj navedene sodbe Plaumann proti Komisiji zato, ker shema pomoči, ki jo obravnava odločba, bistveno vpliva na tržni položaj članov društva. Sodišče naj bi preučilo izraz „položaj na trgu“ z vidika „gospodarskih subjektov“. Po mnenju pritožnika načeloma ni razloga, da se delavcev ne bi štelo za gospodarske subjekte, ker jim nacionalna zakonodaja ali smernice Skupnosti namenjajo posebno pozornost, s tem da določajo pogoje, pod katerimi je mogoče šteti, da je državna pomoč skladna s skupnim trgom v smislu člena 87(3)(c) ES.

73 Komisija najprej navaja, da zgoraj navedena sodba Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, ki je bila izdana v zadevi v zvezi s pomočmi, neposredno dodeljenimi kmetom, nima nobene zveze z ugotovitvami Sodišča prve stopnje v točki 37 izpodbijanega sklepa, da izpodbijana odločba temelji na prednostih, ki so jih bili deležni upravičenci do pomoči, namreč lastniki ladij, in ne na načinu prenosa pomoči. Nadalje meni, da ta sodba v tem primeru ni upoštevna, ker se je nanašala na sprejetje odločbe Komisije s področja državnih pomoči, potem ko je slednja začela postopek na podlagi člena 88(2) ES. Nazadnje, tudi če je bila ta sodba upoštevna v tem

primeru, Komisija opominja, da to ne pomeni, da odločba Komisije, s katero je odobrena pomoč, delavce posamično zadeva. Točka 72 te sodbe izrecno temelji na trditvi, da so „določeni člani [Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum] gospodarski subjekti, ki se lahko štejejo za neposredne konkurente upravičencev do pomoči“. Nasprotno, člani pritožnika so pomorščaki, ki jih ni mogoče šteti za neposredne konkurente lastnikom ladij in niso „gospodarski subjekti“ v smislu te sodbe.

74 Komisija meni, da je v teh okoliščinah tretji pritožbeni razlog treba zavrniti kot neutemeljen.

Presoja Sodišča

75 Spomniti je treba, da je Sodišče prve stopnje v točki 37 izpodbijanega sklepa ugotovilo, da se v primeru pritožnika lahko šteje, da gre za položaj posamične prizadetosti le zato, ker obravnavana pomoč doseže upravičence z znižanjem plačnih zahtev pomorščakov, ki uživajo z davčnimi ukrepi vzpostavljeno oprostitev plačila zadevnega davka od dohodka. Po njegovem mnenju izpodbijana odločba temelji na ugodnostih, ki jih prejmejo upravičenci do pomoči, in ne na načinu prenosa pomoči.

76 V nasprotju z ničnostno tožbo, vloženo pri Sodišču prve stopnje, s katero se Komisiji očita, da ni začela postopka formalne preiskave, določenega v členu 88(2) ES, in neposredno na podlagi zadnje preučitve, upoštevaje postopkovne pravice, ki jih določa ta določba, se je ničnostna tožba v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, nanašala na odločbo Komisije, s katero se je končal ta postopek.

77 Iz tega izhaja, da je Sodišče v tej zadevi poskušalo ugotoviti, ali je shema pomoči, ki jo je obravnavala odločba, bistveno vplivala na tržni položaj članov Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, društva, ustanovljenega za podpiranje kolektivnih interesov določene skupine subjektov.

78 V tem primeru, tako kot izhaja tudi iz točke 28 izpodbijanega sklepa, bi pritožnik pred Sodiščem prve stopnje moral dokazati, da je zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES, ker uporaba sodne prakse, ki izhaja iz zgoraj navedenih sodb Plaumann proti Komisiji in Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, ni bila takoj upoštevna.

79 Četudi bi Sodišče prve stopnje moralo upoštevati način prenosa pomoči, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, in v tej zvezi vloge zaposlenih pri lastnikih ladij, članih pritožnika, je treba spomniti, da je v točkah od 31 do 33 izpodbijanega sklepa to sodišče v tem primeru že presodilo, da niti pritožnik kot sindikat pomorščakov niti njegovi člani kot delavci, zaposleni pri upravičencu do pomoči, niso njihovi konkurenti. Sodišče prve stopnje je zlasti glede članov sindikata ugotovilo, da ker dajejo vtis, da so osebe, ki ustrezajo opredelitvi delavcev v smislu člena 39 ES, kot taki niso podjetje.

80 Razen napačne uporabe zgoraj navedene sodbe Albany v tem primeru, v drugem delu točke 32 izpodbijanega sklepa – ki je predmet prvega pritožbenega razloga v pritožbi – pritožnik ni izpodbijal predlogov, ki jih je Sodišče prve stopnje dodalo v navedenih točkah od 31 do 33 izpodbijanega sklepa. V takšnih okoliščinah ne more uveljavljati, da so njegovi člani gospodarski subjekti, katerih položaj na trgu je prizadet, da bi izpodbijal ugotovitev Sodišča prve stopnje v točki 37 izpodbijanega sklepa, da pritožba ni dopustna le zato, ker pomoč doseže lastnike ladij z znižanjem plačnih zahtev njegovih članov, ker so upravičeni do oprostitev plačila davka od dohodka, vzpostavljenega z zadevnimi davčnimi ukrepi.

81 V teh okoliščinah je treba tretji pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

Četrti pritožbeni razlog

Trditve strank

82 Pritožnik meni, da je Sodišče prve stopnje – s tem, ko je menilo, da ni dokazal, da bi lahko obravnavana pomoč, ki izhaja iz davčnih ukrepov, neposredno vplivala na njegove pogajalske interese, in s tem, ko se je njegov položaj v tem primeru razlikoval od položaja Landbouwschap, osebe javnega prava, ki zastopa interese v sektorju vrtnarstva v steklenih rastlinjakih na Nizozemskem v zgoraj navedeni sodbi Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji, in od položaja Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques (CIRFS) v zgoraj navedeni sodbi CIRFS in drugi proti Komisiji – preozko razlagalo te sodbe.

83 Pritožnik navaja, da ima vlogo pogajalca z družbami, ki se ukvarjajo s pomorskim prevozom, in se zato pogaja glede pogojev zaposlovanja njegovih članov ter posledično glede pogojev, pod katerimi država Danska prenese dodeljeno pomoč njenim upravičencem. Meni, da v tem smislu opravlja podobno funkcijo kot Landbouwschap, ki se je pogajal glede pogojev, pod katerimi je država Nizozemska morala prenesti pomoč vrtnarjem, kot je Sodišče prve stopnje navedlo v točki 40 izpodbijanega sklepa, ob navedbah, da je pritožnik sodeloval pri „mehanizmu za prenos pomoči na lastnike ladij“. Poleg tega, četudi se pritožnik ni pogajal glede pogojev, določenih v smernicah Skupnosti, prav tako predstavlja jasno opredeljeno skupino pomorščakov Skupnosti, ki ima poseben položaj na podlagi teh smernic.

84 Komisija meni, da je treba četrti pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen. Navaja predvsem, da je Sodišče prve stopnje pravilno štelo, da zadevni položaj v tem primeru ni primerljiv s položajem v zadevah, v katerih sta bili izdani zgoraj navedeni sodbi Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji ter CIRFS in drugi proti Komisiji. V teh zadevah je tožeča stranka dejansko imela jasno omejeno vlogo pogajalca, tesno povezano tudi s predmetom zadevne odločbe, ki jo je *de facto* postavljala v položaj, ki jo je označeval v razmerju do vseh drugih oseb. V nasprotju s tem, kar trdi pritožnik, se slednji ni pogajal glede pogojev, pod katerimi je država Danska prenesla upravičencem pomoč, ki izhaja iz zadevnih davčnih ukrepov, prav tako pa se ni pogajala glede pogojev, določenih s smernicami Skupnosti.

Presoja Sodišča

85 Najprej je treba spomniti, da se je v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji, Landbouwschap pogajal z dobaviteljem plina glede prednostnih cen, ki jih je izpodbijala Komisija, in je bil poleg tega med podpisniki sporazuma, v katerem je bila določena ta cena. Iz istega razloga je morala ta organizacija začeti nova pogajanja glede cen z dobaviteljem in skleniti nov sporazum za izvedbo odločbe Komisije.

86 V zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba CIRFS in drugi proti Komisiji, je bil CIRFS pogajalec Komisije glede vzpostavitve „discipline“ na področju pomoči v sektorju sintetičnih vlaken ter njenega odloga in sprejetja ter je aktivno nadaljeval pogajanja s Komisijo med postopkom pred sporom, zlasti s tem, da je podal pisna stališča in bil v tesnem stiku s pristojnimi službami te institucije.

87 V skladu s sodno prakso Sodišča sta se zadevi, v katerih sta bili izdani zgoraj navedeni sodbi Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji ter CIRFS in drugi proti Komisiji,

nanašali na posebne položaje, v katerih je imela tožeča stranka položaj jasno omejenega pogajalca, prvotno povezanega s samim predmetom odločbe, kar ga je postavilo v položaj, ki ga je opredeljeval glede na vse druge osebe (zgoraj navedena sodba Comité d'entreprise de la Société française de production in drugi proti Komisiji, točka 45).

88 Navesti je treba, da je Sodišče razmislilo glede preiskave uporabe te sodne prakse v ničnostni tožbi zoper odločbo Komisije, s katero je bil končan postopek na podlagi člena 88(2) ES. Presodilo je, da bi bilo treba določenim združenjem gospodarskih subjektov, ki so aktivno sodelovala v postopku na podlagi te določbe, priznati, da jih taka odločba posamično zadeva v delu, v katerem vpliva na njihovo lastnost pogajalcev (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Comité d'entreprise de Société française de la production in drugi proti Komisiji, točke od 40 do 42).

89 Prav tako je ob preučitvi dopustnosti ničnostne tožbe, ki jo je vložil CIRFS, ugotovilo, da bi bilo treba tožbo razlagati v tem smislu, da se sklicuje na ugotovitev ničnosti odločitve Komisije, da začne postopek na podlagi člena 88(2) ES.

90 Iz tega izhaja, da bi se ta sodna praksa v mejah, ki jih določi Sodišče, lahko uporabila v primeru ničnostnih tožb tako zoper odločbo Komisije, s katero se konča postopek, ki se je začel na podlagi člena 88(2) ES, kot zoper odločbo o nenasprotovanju in zato o tem, da se ne začne formalni postopek preiskave, določen v tem členu.

91 Glede vprašanja, ali je Sodišče prve stopnje s tem, da je v tem primeru pritožnika uporabilo to sodno prakso, napačno uporabilo pravo, je treba spomniti, da se izpodbijana odločba nanaša na davčne ukrepe, ki jih je sprejel danski zakonodajalec v zvezi s pomorščaki, zaposlenimi na krovu ladij, ki so vpisane v register DIS, da ta vpis tem pomorščakom omogoča, kot izhaja tudi iz točke 5 te sodbe, nakazilo plačila v skladu z njihovim nacionalnim pravom in da se je pritožba pritožnika pri Komisiji

nanašala na združljivost teh davčnih ukrepov s smernicami Skupnosti, ki jih je sprejela Komisija, brez kakršnega koli njegovega sodelovanja.

92 Glede na te okoliščine Sodišče prve stopnje ni napačno uporabilo prava s tem, da je opredelilo, da položaj pritožnika ni primerljiv s položajem Landbouwschap ali CIRFS, položajema, ki ju je pravilno opredelilo za popolnoma specifična. Pritožnik – ki je le eden od mnogih sindikatov Evropske unije, ki predstavlja zlasti pomorščake, je tudi eden od mnogih sindikatov, ki delujejo na Danskem, in ni edini predstavnik pomorščakov – ni imel jasno omejenega položaja pogajalca, tesno povezanega s samim predmetom izpodbijane sodbe. Ko je danski zakonodajalec sprejel zadevne davčne ukrepe, v zvezi s katerimi se je Komisija odločila, da jim ne bo nasprotovala, ker njeno nasprotovanje pri sprejemanju davčnih ukrepov ne bi zadostovalo za opredelitev pogajalca v smislu zgoraj navedenih sodb Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji ter CIRFS in drugi proti Komisiji, ni bil neposredno vpleten.

93 Ta sindikat prav tako ni tesno sodeloval v postopku Komisijinega sprejemanja smernic Skupnosti, ker je nezdružljivost zadevnih davčnih ukrepov s skupnim trgom po njegovem mnenju izhajala iz pogojev teh davčnih ukrepov.

94 Čeprav je pritožnik pri Komisiji vložil pritožbo zoper zadevne davčne ukrepe, mu okoliščina ne omogoča, tako kot tudi sam priznava v okviru pritožbe, da bi dokazal položaj pogajalca v smislu zgoraj navedenih sodb Kwekerij van der Kooy in drugi proti Komisiji ter CIRFS in drugi proti Komisiji.

95 Četudi je za dopustno razglašena ničnostna tožba zoper odločbo o nenasprotovanju in zato o tem, da se ne začne formalni postopek preiskave, določen v členu 88(2) ES, ko tožeča stranka dokaže, da je zadevna stranka v smislu te določbe – ker se v tem primeru ne uporabi strožjih meril, vzpostavljenih na podlagi zgoraj navedene sodbe Plaumann proti Komisiji – bi razlaga sodne prakse, navedene v prejšnji točki te sodbe, da lahko vse osebe, ki so pri Komisiji vložile pritožbo, prispevala k temu, da ostane brez smisla

v okviru prvega pritožbenega razloga preučena sodna praksa, ki je navedena v točki 30 izpodbijanega sklepa glede učinka na konkurenčni položaj pritožnika.

96 Glede na navedeno je treba četrti pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

Tožba na prvi stopnji

97 V skladu s členom 61, prvi odstavek, drugi stavek, Statuta Sodišča lahko to v primeru razveljavitve odločitve Sodišča prve stopnje samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje.

98 Če Sodišče v tej fazi postopka ne more odločiti o utemeljenosti tožbe, vložene pri Sodišču prve stopnje, pa ima dokaze, potrebne za dokončno odločitev o ugovoru nedopustnosti, ki ga je vložila Komisija v postopku na prvi stopnji.

99 Z vidika posebnih okoliščin tega primera je treba ta ugovor zavrniti.

100 Glede zadostnosti dokazov, ki jih je predložil pritožnik, da bi v okoliščinah tega primera dokazal, da bi lahko imela izpodbijana odločba konkretne posledice za položaj pomorščakov, ki jih predstavlja, je treba spomniti, da je 3F organizacija, ki se pogaja

glede rokov in pogojev, pod katerimi je podjetjem posredovana delovna sila, vključno z lastniki ladij, katerih ladje so vpisane v register DIS.

101 Po mnenju pritožnika bi davčno oprostitev, ki velja za plače pomorščakov, upravičila nujnost nadomestila stroškov, ki so višji, kot so stroški zaposlitve pomorščakov Skupnosti, v primerjavi z zaposlitvijo pomorščakov iz tretjih držav. Tako bi torej lahko dosegli cilj ohranitve delovnih mest Skupnosti, ki je bil eden od ciljev smernic Skupnosti. Socialni vidiki teh smernic bi se nanašali na same pogoje, na podlagi katerih bi bila pomoč lahko dodeljena ali pa ne.

102 Tako kot izhaja iz točke 70 te sodbe, ni mogoče izključiti, da lahko pritožnik, kot predstavnik danskih pomorščakov, Komisiji predloži svoja stališča do primerne socialne ureditve, ki jih lahko slednja, če je treba, upošteva, če bi morala začeti formalni postopek, določen v členu 88(2) ES.

103 Same smernice Skupnosti pripoznajo v posebnih okoliščinah znižanja stroškov plač v pomorskem sektorju posebno vlogo sindikatom, ki jo imajo pri pogajanjih glede plač. Iz šestega odstavka točke 3.2 teh smernic izhaja, da „razbremenitev davčnih bremen ne bi omejila interesa lastnika ladij pri pogajanjih glede sporazumov o plačah s člani potencialne posadke in v njihovih predstavnikih sindikatih. Pomorščaki držav članic, v katerih je raven plač nižja, bi torej imeli še vedno kompetitivno prednost v razmerju do tistih iz drugih držav članic, v katerih so plače višje. V vsakem primeru bi se pomorščaki Skupnosti izkazali za dražje od cenejših pomorščakov na svetovnem trgu“.

104 Ker je pritožnik pojasnil, kako bi zadevni davčni ukrepi vplivali na njegov konkurenčni položaj in položaj njegovih članov pri pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb z lastniki ladij, ki so vpisane v register DIS in smernice Skupnosti, ki so priznale vlogo

sindikatov, kot je 3F, pri teh pogajanjih, je treba navesti, da je slednji v pravno zadostni meri dokazal morebitni vpliv izpodbijane odločbe na njegove interese in interese teh članov.

105 Med drugim je treba navesti, da je pritožnik v tem primeru vložil pritožbo pri Komisiji zoper Kraljevino Dansko v zvezi z zadevnimi davčnimi ukrepi ob navedbah, da so v nasprotju s smernicami Skupnosti in zato s členom 87 ES. Če sama vložitev pritožbe pri Komisiji ne zadostuje za dokaz lastnosti zadevne stranke v smislu člena 88(2) ES, je vseeno treba ugotoviti, da ta država članica teh ukrepov ni priglasila Komisiji in da je vložitev pritožbe s strani pritožnika tej instituciji omogočila preučitev združljivosti slednjih s skupnim trgom. Komisija je poleg tega potrebovala skoraj štiri leta, da je ugotovila združljivost teh ukrepov, ves ta čas pa je bil pritožnik v tesnem stiku s Komisijo.

106 Prav tako je treba navesti, da se ta zadeva razlikuje od zadeve, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Comité d'entreprise de la Société française de production in drugi proti Komisiji. V tej zadevi so tožeče stranke vložile tožbo zoper odločbo Komisije, ki je, potem ko je začela postopek, določen v členu 93(2) ES Pogodbe, ugotovila, da je bila pomoč združljiva s skupnim trgom. Nasprotno pa se ta sodba nanaša na odločbo Komisije, s katero je slednja, ne da bi začela postopek formalne preiskave po členu 88(2) ES, ugotovila, da je pomoč združljiva s skupnim trgom. Prav tako v zadevi, v kateri je bila izdana sodba Société française de production in drugi proti Komisiji, tožeče stranke niso sodelovale pri postopku po členu 93(2) Pogodbe, ker v tej zadevi Komisija ni začela formalnega postopka preizkusa kljub pritožbi, ki jo je vložil pritožnik, in stikih med njim in Komisijo do dneva, ko je slednja ugotovila združljivost teh ukrepov.

107 Opisani položaj, ki se nanaša na to zadevo, kaže na to, da bi dodelitev pomoči morebiti lahko vplivala na interese samega pritožnika in njegovih podružnic.

108 Glede na navedeno je treba zavrniti ugovor nedopustnosti, ki ga je vložila Komisija zoper tožbo, ki jo je vložil pritožnik pri Sodišču prve stopnje. V posebnih okoliščinah tega primera se za slednjega lahko šteje, da je zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES, in posledično je treba njegovo pritožbo razglasiti za dopustno.

109 V teh okoliščinah je treba zadevo vrniti Sodišču prve stopnje, da odloči o pritožnikovih predlogih za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe Komisije o nenasprotovanju.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Sklep Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 23. aprila 2007 v zadevi SID proti Komisiji (T-30/03) se razveljavi v delu, v katerem z njim ni bilo odgovorjeno na trditve 3F glede, prvič, njegovega konkurenčnega položaja v razmerju do drugih sindikatov pri pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb za pomorščake in, drugič, glede socialnih vidikov, ki izhajajo iz davčnih ukrepov za pomorščake, zaposlene na krovu ladij, vpisanih v danski mednarodni ladijski register.**

2. **Ugovor nedopustnosti, ki ga je vložila Komisija Evropskih skupnosti pri Sodišču prve stopnje Evropskih skupnosti, se zavrne.**

3. **Zadevo se vrne Sodišču prve stopnje Evropskih skupnosti, da odloči o predlogih 3F za razglasitev ničnosti odločbe Komisije C(2002) 4370 konč.**

z dne 13. novembra 2002 o nenasprotovanju danskim davčnim ukrepom, ki veljajo za pomorščake, zaposlene na krovu ladij, vpisanih v danski mednarodni ladijski register.

4. Odločitev o stroških se pridrži.

Podpisi